

Flåtten!

Hentet fra Folkehelse instituttet www.fhi.no

Skogflåtten (*Ixodes ricinus*) har mange ulike navn i Norge. Skaubjønn, skaumann, skogbjørn, tege, hantikk, blodmidd, kinnflått, påte, suger m.m. er alle navn som brukes, men som oftest kalles den bare flått eller skogflått. Den suger blod av fugl og pattedyr, inkludert mennesker, og har i den forbindelse potensial til å overføre en del sykdommer. Den er vanlig langs kysten av Norge opp til Helgeland



Kjennetegn

Skogflått er en midd. Den har 8 bein, og ikke noe tydelig skille mellom hode, bryst og bakkropp (se Figur 1). Alle midd hører til edderkoppdyrene, og er ikke insekter.



Skogflått som smittespreder

Skogflåtten er regnet som den verste smittesprederen blant blodsugerne i de nordlige delene av Europa. Den viktigste sykdommen som overføres med skogflått i Norge er Lyme borreliose som skyldes bakterier i slekten *Borrelia*. Bakterien kan overføres fra flåtten etter bare noen timer, men størst risiko er det når flåtten sitter festet i mer enn 24 timer. De vanligste symptomer på smitte hos hunder er at hunden ikke vil spise, den virker nedstemt og "ute av humør", den har smerter i ett eller flere ledd og halter derfor på ett eller flere bein, samt at den har feber.

Skogflåttencefalitt er en infeksjon i sentralnervesystemet forårsaket av et virus (TBE-virus) som smitter gjennom flåttbitt. Sykdommen er nå en etablert sykdom i kystdistriktene i Sør-Norge. Dyr, bl.a. hunder, kan bli infisert, men det er usikkert om dette kan føre til sykdom. Områder der TBE er vanlig kan man vaksinere seg på forhånd.

Anaplasmose ble tidligere kalt for ehrlichiose, og er en flåttbåren sykdom forårsaket av bakterien *Anaplasma phagocytophilum*.

Tularemi (kalles også for harepest) kan en sjelden gang overføres til mennesker gjennom flåttbitt. Andre smittemåter er kontakt med syke dyr, innånding av smittestoff, inntak av forurenset vann og mat, samt myggstikk. Sykdommen er forårsaket av bakterien *Francisella tularensis*.



Blodpiss (piroplasmose, babesiose) er sykdommer hos storfe som overføres med flått. Babesiose er en alvorlig sykdom hos mennesker

uten milt. Smågnager-babesiosen *Babesia microti* kan være farlig for mennesker.

Både larver, nymfer og voksne flått suger blod av mennesker

Mange er av den oppfatning at det bare er de voksne hunnflåttene som suger blod av mennesker. Bakgrunnen for denne oppfatningen er at det er de voksne flåttene som er lette å oppdage, samt at de sitter godt festet i huden. Det er imidlertid slik at det er vanligst med larver og nymfer på mennesker. Larvene er så små og sitter så løst at de lett kløs av uten at man blir klar over at de har bitt seg fast. Nymfene, som er noe større, ramler også lett av når man klør seg. De små larvene og nymfene kan også rett og slett være vanskelig å oppdage på grunn av den lille størrelsen de har. Det er spesielt nymfestadiet som er regnet for å utgjøre den største risikoen når det gjelder borreliose hos mennesker og dyr.

For å redusere muligheten for flåttbitt bør man bruke lange bukser og være godt tildekket ved anklene når man ferdes på områder med mye flått. Bruk av myggmidler som inneholder DEET eller Icaridin på klærne/pels reduserer også risikoen for flåttbitt. Hvis man bruker lyse klær, er det lettere å oppdage eventuelle flått.

Hos veterinæren kan man få resept på midler mot flått som man kan bruke på hunder og katter. Det er viktig å kontrollere seg selv og hunden når man kommer hjem etter en tur i områder med flått. Husk at flåtten gjerne oppsøker skjulte og tynnhudede steder som for eksempel knehaser, lyske, armhuler og området bak ørene. De kan imidlertid også finnes andre steder på kroppen.

Fjerning av flått

Flått som har festet seg på huden må fjernes så raskt som mulig for å redusere risikoen for sykdomssmitte. Bruk fingrene, en pinsett eller en flåttfjerner som du kjøper på apoteket. Ta tak i flåtten helt ned ved huden og dra den rett ut. Det har liten betydning om deler av flåttens biteredskaper blir sittende igjen i huden. Man kan godt legge på litt antibiotikaholdig sårsalve på bittstedet. Gamle råd som at man skal smøre inn flåtten med oljer, fett, smør, vaselin, sprit, stearin og lignende for å få den til å slippe taket er ikke å anbefale da dette kan forsinke fjerningen av flåtten, med større risiko for sykdomssmitte som resultat.

Tiltak etter flåttbitt

Det er viktig å fjerne flåtten så tidlig som mulig. Sitter flåtten fast i mer enn 24 timer øker risikoen for overføring av *Borrelia*-bakterier. Kontakt lege dersom du får et rødt utslett som brer seg rundt flåttbittet i løpet av 3 dager til 4 uker etter flåttbittet. Kontakt også lege ved feber, hovne lymfekjertler eller generell sykdomsfølelse. Disse symptomene kan komme og gå i perioder. Det samme gjelder våre hunder.

Gjør deg godt kjent med symptomer og forebyggende tiltak!

